

Milan Šútovec

POLITICKÉ
SLOVENSKO

Encyklopedická príručka

AKTÉRI,
DOKUMENTY, INŠTITÚCIE,
POLITICKÉ STRANY,
UDALOSTI

Venujem Marte, Andrejovi a Martinovi

Milan Šútovec

POLITICKÉ
SLOVENSKO

Encyklopedická príručka

AKTÉRI,
DOKUMENTY, INŠTITÚCIE,
POLITICKÉ STRANY,
UDALOSTI

slovar

© Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2019

© Milan Šútovec, 2019

PREDHovor

Keď literárny kritik, prozaik a najmä národný ideológ Jozef Miloslav Hurban začal roku 1846 uverejňovať svoju esejistickú rozpravu *Slovensko a jeho život literárny*, zместilo sa do jej názvu, ale najmä obsahu i to, čo by sme dnes možno nazvali Slovensko a jeho život politický, verejný – to, čo sa za takmer jedno a trištvrte storočie z tej národno-obrodeneckej romantickej iniciatívy rozvinulo a čo nie náhodou nazval Milan Šútovec *Politické Slovensko*. So žánrovým vymedzením: Encyklopedická príručka a s obsahovým upresnením: Aktéri, dokumenty, inštitúcie, politické strany, udalosti.

Milan Šútovec, dominantným povoláním literárny vedec, popritom kultúrny publicista a politický esejista, niekdajší príležitostný prozaik a scenárista, v rokoch 1990 – 1992 poslanec a predseda Snemovne národov Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, sa vo svojej príručke pokúsil o výkon neobyčajný nielen v slovenských reláciách: podať vo vyše šesťsto encyklopedických heslách pokiaľ možno čo najucelenejší systém logicky previazaných základných vedeckých poznatkov, v ktorých čitateľ nájde informácie o najrelevantnejších osobnostiach, udalostiach a inštitúciách formujúcich politické Slovensko počas viac ako dvoch storočí.

„Politické Slovensko“ v autorovom poňatí predstavuje originálnu skúsenosť Slovenska v rôznych periódach obdobia, keď mal tento pojem, resp. jeho rozhodujúce segmenty, rôznu identitu a intenzitu, najmä však nejednoznačné interpretovanie a hodnotenie, o všeobecnej zhode nevraviac. Jednotný historický naratív nevytvorí žiadna encyklopédia nielen preto, že ide o nekonečný príbeh rozmanitých skúseností, vzťahov a súvislostí. Osobitne sa to prejavuje v pohľade na 20. storočie, obdobie česko-slovenskej štátnosti, „vojnového“ slovenského štátu, či na spoločenské a štátoprávne zmeny po rokoch 1945, 1948, 1989 a 1992. V tomto zmysle táto encyklopedická príručka do istej miery nahrádza to, čomu hovoríme dejiny súčasnosti – so všetkým rizikom subjektívneho vzťahu k téme, ktorej bol autor krátky čas aktívnym účastníkom.

Milan Šútovec predkladá *svojou* encyklopédiou slovenskej politiky, politiky na Slovensku, netradičný, nadštandardný osobný výkon nielen vo svojom žánri, ale v slovenskom politickom myslení a myslení o politike vôbec. Podnet na rozmyšľanie a domýšľanie – pre všetkých, ktorým nie je minulosť, ale ani budúcnosť politiky na Slovensku ľahostajná.

Rudolf Chmel

SKRATKY

→ pozri

I. ČSR – Česká a Slovenská Federativna

1918 – 1938

ČSFR – Česká a Slovenská Federativna

Republika

čsl. – československý, kontextovo aj

česko-slovenský

ČSR – Československo/Československá

republika/Republika československá

ČSSR – Československá socialistická republika

ČTK – Československá tlačová kancelária

DNZ – Dočasné Národné zhromaždenie

FZ – Federálne zhromaždenie

gen. – generál, generálny

gšt. – generálny štáb

hosp. – hospodársky

Kčs – koruna československá

kpt. – kapitán

KSČ – Komunistická strana Československa

KSČS – Komunistická strana Československa

po r. 1990

KSS – Komunistická strana Slovenska

KSSZ – Komunistická strana Sovietskeho zväzu

KU – Karlova univerzita

maď. – maďarský

min. – ministerstvo

mjr. – major

MV – ministerstvo vnútra

NDR – Nemecká demokratická republika

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

NZ – Národné zhromaždenie

odd. – oddelenie

plk. – plukovník

podpr. – podpredseda

pol. – polovica

polit. – politický

pôv. – pôvodne, pôvodný

pplk. – podplukovník

pseud. – pseudonym

r. k. – rímskokatolícky

r. z. – rakúsky zákonník

RKCM – Rímskokatolícka cyrilometodská

(teologická fakulta)

RNZ – Revolučné národné zhromaždenie

R-U – Rakúsko-Uhorsko

SAV – Slovenská akadémia vied

Sk – slovenská koruna

SE FZ – Snemovňa ľudu Federálneho

zhromaždenia ČSSR/ČSFR

Sl. z. – Slovenský zákonník

slov. – slovenský

SN FZ – Snemovňa národov Federálneho

zhromaždenia ČSSR/ČSFR

SNR – Slovenská národná rada

SR I. – „vojnová“ Slovenská republika

(1939 – 1945)

SSR – Slovenská socialistická republika

st. – storočie

str. – strana (politická), stranícky

stred. – stredný

SÚV – Slovenský ústredný výbor

SZM – Socialistický zväz mládeže

št. – štátny

ŠtB – Štátna bezpečnosť

UK – Univerzita Komenského

ÚNZ – Ústavodarné Národné zhromaždenie

ÚV – Ústredný výbor

v. v. – vo výslužbe

VB – Veľká Británia

v. ú. – výskumný ústav

VZ OSN – Valné zhromaždenie Organizácie

spojených národov

Z. z. – Zbierka zákonov

Zb. z. a n. – Zbierka zákonov a nariadení

ZSSR – Zväz sovietskych socialistických

republik

A

absolutizmus, feudálno-monarchistická forma vlády, pri ktorej zvrchovanou/neobmedzenou výkonnou i zákonodarnou mocou v štáte disponoval panovník-samovládca alebo v jeho mene užšie mocenské centrum („dvor“, „kabinet“, „štátna rada“, „štátna konferencia“ a pod.). Zámienkou/dôvodom pre absolutistické vládnutie býval vnútorný alebo vonkajší krízový vývin (v →habsburskej monarchii napr. český stavovský odboj 1547, tzv. Wesselényiho/Zrínyiho sprisahanie 1670, tzv. sedemročná vojna s Pruskom 1756 – 1763, napoleonské vojny 1803 – 1815 alebo revolúcia 1848); cieľom bývala stabilizácia a konsolidácia pomerov zvýšenou centralizáciou, byrokratizáciou a zefektívnením štátneho aparátu, jeho hierarchickou výstavbou, budovaním a posilňovaním polície, unifikáciou práva a súdnictva, vytváraním resp. zdokonaľovaním stálej profesionálnej (žoldnierskej) armády a zvýšeným výberom daní na jej vydržiavanie. Upevňovanie vladárskej moci narážalo na tradičné práva a moc stavov a vyvolávalo ich odpor. V habsburskej monarchii sa absolutizmus presadzoval od 16. st., mal niekoľko fáz, historicky odlišných foriem a sledoval viacero historicky odlišných konkrétnych cieľov. Uhorské stavy (šľachta a klérus) sa habsburskému absolutizmu vytrvalo bránili o. i. tzv. stavovskými povstaniami, v ktorých chránili svoje historické práva a výsady, získané ešte tzv. Zlatou bulou Ondreja II. z 1222 a dekrétom Ľudovíta I. z 1351. V 18. a 19. st. sa pojmovo rozlišujú tereziánsko-jozefínsky →absolutizmus osvietenský, tzv. policajný →absolutizmus Metternichov a tzv. →(neo)absolutizmus Bachov. Všetky mali značný vplyv na politic-

ký, kultúrny a hospodársky vývin v Uhorsku a na postupné utváranie slovenského kultúrneho a politického života. Niektoré teórie vidia analógie k absolutizmu aj v totalitných systémoch 20. storočia.

absolutizmus Bachov, v historickej literatúre tiež „neoabsolutizmus“; politický režim a vládny systém absolútnej monarchie v →habsburskej monarchii v rokoch 1849 – 1859 konvenčne pomenovaný podľa jeho strojcu a hlavného administrátora, ministra vnútra Alexandra Bacha (1813 – 1893). Režim neoabsolutizmu sa po porážke revolučných hnutí z 1848 – 1849 pokúsil o zvrátenie trendu ku konštitucionalizmu obnovou metternichovského systému absolútnej monarchie na nových základoch a s rešpektovaním niektorých nových nezvratných faktov, ktoré prinieslo revolučné obdobie (napr. odstránenia poddanstva). Obdobie neoabsolutizmu je východiskovo spojené s cisárskym (a cárskym ruským) vojenským víťazstvom nad maďarskou revolúciou (za účasti slovenských dobrovoľníckych zborov „hurbanistov“ na strane →„Viedne“ počas →Slovenského povstania 1848 – 1849), s nasledujúcim kontrarevolučným terorom, s dvorským prevratom (odstavený slabý vládár Ferdinand I., „Dobrotivý“) a nástupom dlhej vlády cisára a kráľa Františka Jozefa I. (vláda 2. 12. 1848 – 21. 11. 1915), s pokusom o administratívno-správnú homogenizáciu Uhorska s ostatnými časťami habsburskej ríše a podstatným oslabením prvkov uhorskej autonómie (1850), so zosilnenou germanizáciou štátnej a verejnej správy, s posilnením kléru (konkordát s Vatikánom 1855), zvýšením úlohy cenzúry a polície a s vytvorením novej ozbrojenej zložky četníctva/žandárstva. Hlavný cieľ režimu neoabsolutizmu: ob-

nova otrasenej celistovsti monarchie, najmä tesnejšie pripútanie odbojného Uhorska pod nespochybniteľnou vládou habsbursko-lotrinskej dynastie. Cieľom novej centralizácie slúžila aj modernizácia bankového a finančného systému i nákladné projekty industrializácie a urbanizácie ríše (napr. rozsiahla výstavba železničnej a telegrafnej siete). Obdobie počiatkov a vrcholu neoabsolutizmu prinieslo revolučné vystúpenie III. generácie slovenského →národného obrodzenia, romantickej „štúrovskej generácie“, vyvrcholenie jej nádejí i sklamanie a politickú aj osobnú depresiu. Neoabsolutizmus poskytol Slovákom určité školské, kultúrne a jazykové práva a vymoženosti (napr. slovenčina povolená v ľudových školách a v slovenských stoliaciach Uhorska povolená aj v styku s úradmi), a účastníkov bojov s maďarskou revolúciou odmenil niekoľkými menej významnými miestami (podžupaní, hlavní slúžni, komisári a pod.); nesplnil však politické – najmä štátoprávne – očakávania slov. národoveckých elít/slovenskej národnopolitickej reprezentácie (→Marcový prosbopis 1849, →L. Štúr, →J. M. Hurban). Bachov absolutizmus ukončili dôsledky porážky cisárskej armády vojskami sardínsko-piemontského kráľovstva v bitke pri Solferine 24. 6. 1859; Októbrovým diplomom z 20. 10. 1860 sa František Jozef I. manifestačne zriekol absolutistického spôsobu vlády.

absolutizmus Metternichov, konzervatívny vládny systém v →habsburskej monarchii v období 1815 – 1848 (cisári František II./I. a Ferdinand I./V.), svojho druhu systém policajného štátu, pomenovaný podľa jeho spolutvorcu Clemensa W. L. kniežaťa Metternicha (1773 – 1859), od 1809 ministra zahraničia, od 1821 štátneho kan-

celára, jedného z diplomatických tvorcov tzv. →Svätej aliance z 1815. Metternichovský systém, kde úlohy vlády plnila tzv. štátna konferencia, odmietol liberalizačné črty jozefinizmu (→Jozef II., →jozefínske reformy) a vnútroštátne presadzoval hodnotové ideály a ideové princípy Svätej aliance: monarchistický legitimizmus a paternalizmus, jednotu dynastie a cirkvi, antiliberalizmus, antinacionalizmus; pestoval spoločenský rešpekt k poriadku, stabilite, súkromiu a pokoju. Zaviedol režim osvedčovania štátnopolitickej lojality zabezpečovaný aparátom tajnej polície a úradníkmi štátnej a magistrátnej správy; odstránil autonómiu univerzít, cenzuroval publikácie a verejné prejavy; dôslednou kontrolou a reglementáciou verejnej činnosti vyvolával zdanie všadeprítomnosti štátu a cisára ako záruky pokojných, sociálne i politicky zakonzervovaných/ustálených, usporiadaných až idylických pomerov v akoby apolitickej spoločnosti. V období M. absolutizmu sa vytvorila a upevnila stredná meštianska vrstva a vykryštalizovali sa základy jej životného štýlu (v umení obdobie *biedermeieru*, resp. romantizmu), ktorý potom v zásade pretrval do konca 19. st. Zároveň sa utvárali základy industrializácie habsburskej ríše. Obdobie metternichovského absolutizmu tvorí historický rámec a definuje vonkajšie politické podmienky vývinu slovenského →národného obrodzenia najmä v jeho II. a III. fáze („kollárovská generácia“ a „štúrovska generácia“). Zdanlivá stabilita absolutistického systému, plná skrytých protirečení, sa zrútila 1848 počas revolúcií v celej monarchii, ktoré s metternichovským absolutizmom skoncovali. Vzápätí však nastúpil →absolutizmus Bachov, sám Metternich sa po odvolaní cisárom utiahol do Anglicka.

absolutizmus osvietený, teória a prax feudálno-monarchistického vládnutia, v časti Európy rozšírená obzvlášť v 2. pol. 18. st.; kombinácia absolutistických foriem vládnutia s obsahovo osvietenko-racionalistickými koncepciami tzv. dobrej vlády stelesnenej v osvietenom monarchovi, ktorý rozumnými a pragmatickými reformnými opatreniami „zhora“ vyvádza spoločnosť z duchovného tmárstva a v záujme verejného blaha rôznymi spôsobmi zväčšuje aj rozsah individuálnych i skupinových slobôd. S platnosťou pre →habsburskú monarchiu sa podľa vládarov Márie Terézie (vládla 1740 – 1780) a jej syna →Jozefa II. (samovláda 1780 – 1790), príp. jeho brata a nástupcu Leopolda II. (vládol 1790 – 1792) označuje aj ako tereziánsko-jozefínsky osvietený absolutizmus. Utváral sa v historickom kontexte zápasov Márie Terézie o uznanie jej nástupníckeho práva v zmysle tzv. Pragmatickej sankcie (o. i. v 2 neúspešných vojnách s pruským kráľom Fridrichom II. o vládu nad Sliezskom), kryštalizoval pod filozofickým a kultúrnym vplyvom osvietenstva a racionalizmu a pod vplyvom hospodárskych teórií a praxe merkantilizmu resp. kamentalizmu. V (1.) tereziánskej fáze vniesol základný poriadok do evidencie obyvateľstva a nehnuteľného majetku, do vzťahov zemepánov a nevoľníkov i do výchovno-vzdelávacej sústavy v monarchii; v (2.) jozefínskej fáze priniesol faktické začlenenie r. k. cirkevnej organizácie do štátneho aparátu, zvýšenú toleranciu k náboženským menšinám a slobodu pohybu aj pre poddaných; odstránil latinčinu a zaviedol nemčinu ako úradný jazyk v celej monarchii, čím vyvolal odpor uhorskej šľachty, posilnenie jej maďarskej jazykovej identity a vlnu tzv. uhorského vlastenectva. Hlavným nástrojom tereziánsko-jozefínskeho osvieten-

ského absolutizmu boli reformy (→tereziánske reformy, →jozefínske reformy), ktorých globálnym účelom bolo všestranné posilnenie štátu jeho právnou a hospodárskou modernizáciou a centralizáciou. Do obdobia 2. fázy habsburského osvieteného absolutizmu spadajú počiatky novodobého maďarského nacionalizmu (slov. historiografia tak interpretuje napr. uhorské zákonné články č. 16/1791 a č. 7/1792 o používaní maďarčiny vo verejnej správe a o jej zavedení ako povinného predmetu do škôl v celom Uhorsku); vtedy sa utvárali aj prvé kontúry slovenského →národného obrodzenia (→A. Bernolák, →berňolákovci, →J. Fándly).

Adamec, Ladislav, 10. 9. 1926 – 14. 4. 2007, český komunistický politik a štátny činiteľ, predseda poslednej čl. vlády obdobia komunistickej totality 1948 – 1989 (→vlády československé/česko-slovenské). Absolvent obchodnej akadémie, neskôr aj Vysokej školy politickej a ekonomického postgraduálu; po →februárovom komunistickom prevrate 1948 v regionálnej politike na Morave, od 1963 v aparáte Ústredného výboru/ÚV KSČ zodpovedný za hosp. oblasť, 1969 – 1987 podpredseda českých republikových vlád, 1969 – 1990 poslanec Českej národnej rady, 1987 – 1988 predseda českej vlády a podpredseda vlády →ČSSR; od 12. 10. 1988 predseda vlády ČSSR. Po prepuknutí politických nepokojov 17. 11. 1989 (→November 1989, →demokratická revolúcia 1989/1990) rokovával s predstaviteľmi demokratických občianskych hnutí →Občianske fórum/OF a →Verejnosť proti násiliu/VPN o podmienkach nového prerozdelenia moci v ČSSR; bez opory v demoralizovanej a dezorientovanej KSČ a pod tlakom novej politickej situácie rezignoval 7. 12. 1989. Po parlamentných voľ-

bách VI/1990 umiernené vystupujúci poslanec → Snemovne národov/SN FZ za KSČM; od VI/1992 mimo politiky.

agent Štátnej bezpečnosti/ŠtB, vulgo „eštebák“; vo všeobecnosti tajný spolupracovník československej → Štátnej bezpečnosti medzi VII/1945 a II/1990; v užšom ponímaní vedomý tajný spolupracovník kontrarozvedky ŠtB čsl. komunistického štátu 1948 – 1989. Agent ŠtB mal plniť úlohy pri vyhľadávaní, rozpracovaní a dokumentovaní tzv. protištátnej trestnej činnosti v ponímaní komunistickej justície a úlohy smerujúce k jej predchádzaniu a zabráneniu. Agenti ŠtB tvorili operačnú sieť po celom území čsl. štátu a činnosť vykonávali vo všetkých prostrediach spoločenského, kultúrneho a hospodárskeho života. Ku koncu obdobia komunistickej totality evidovala Hlavná správa kontrarozvedky ŠtB 1 575 aktívnych agentov, regionálne (krajské) správy ŠtB evidovali cca 7 300 ďalších (údaj k X/1989). Budúci agent vstupoval do vzťahu s ŠtB tzv. viazacím aktom; jeho základom bolo vyhľadávanie a potom získavanie („verbovanie“) na podklade tzv. ideovo politickom (u kandidátov s kladným vzťahom k režimu) alebo vydieraním resp. korumpovaním cez príslub odmeny a výhod; používali sa aj kombinácie postupov. Viazací akt bol fixovaný písomným záväzkom alebo ústnym súhlasom, podpisom záväzku mlčanlivosti, príp. podpisom potvrdenia o prevzatí odmeny. Agenti konšpiratívne riadil profesionálny operatívny pracovník ŠtB/riadiaci dôstojník, ktorý určil krycie meno, inštruoval o spojení, dával konkrétne úlohy (tzv. úkoloval), preberal informácie, príp. odovzdával odmeny. Agent získaval poznatky a spravodajsky (vzvedaním), b) vypytovaním (vyťažovaním objektu), c) pozorova-

ním, d) operatívnym ohľadávaním (utajeným vstupom do materiálov objektu), e) experimentom (spravidla provokáciou). Spôsob vedenia a činnosti agentov podliehal vývinu a postupne sa zdokonaľoval. Činnosť agentov ŠtB niekedy nepriniesla očakávaný výsledok a bola len krátkodobá, v iných prípadoch mala aj tragické následky pre občanov resp. prostredia, kde bol agent nasadený. Agentúrna sieť ŠtB dodávala svoje poznatky ojedinele aj po → Novembri 1989 až do rozpustenia ŠtB 15. 2. 1990. Obmedzenia pre uplatnenie sa bývalých agentov ŠtB vo verejnom živote po páde komunistickej totality mal riešiť federálny tzv. → lustračný zákon zo 4. 10. 1991.

agrárna demokracia, v dobovom jazyku tiež roľnícka/sedliacka demokracia, eklektický teoretický koncept z prvej pol. 20. st., ktorý umiestňoval roľnícky stav do centrálnej pozície v národnom, kultúrnom a hospodárskom živote slovanských a stredoeurópskych národov a politicky mu prideloval rolu stredovej sily medzi nacionálno-konzervatívnymi a liberálno-sociálnymi politickými orientáciami. Slovenský variant ideológie agrarizmu od začiatku 20. st. po koniec 30. rokov publicisticky a vo verejných prejavoch a prednáškach rozvíjal najmä → M. Hodža, spočiatku v rámci → Slovenskej národnej strany, neskôr ako súčasť ideologickej výzbroje → agrárnej strany.

agrárna strana/AS, neoficiálne pomenovanie pre celoštátnu čsl. Republikánsku stranu zemedelského a maloroľníckeho ľudu. Veľká a vplyvná, stavovská na roľníctvo orientovaná štátotvorná strana v → prvej republike/I. ČSR, vytvorená zlučovacím procesom, pri ktorom v IX/1919 vznikla Národná a republikánska strana roľnícka (predseda → P. Bla-

ho), a tá sa pred voľbami v I/1920 zlúčila s →Dulovou →Slovenskou národnou stranou/SNS do →Slovenskej národnej a roľníckej strany/SNRS s rozhodujúcim vplyvom →M. Hodžu a →V. Šrobára. Po voľbách do NZ 29. 4. 1920 zlúčenie poslaneckých klubov SNRS (12 poslancov) a staršej/tradičnej českej Republikánskej strany československého venkova, (28 poslancov, predseda →A. Švehla, významní funkcionári →R. Beran, →J. Malypetr, F. Staněk, →F. Udržal a i.); 28. 6. 1922 sa obe agrárne strany na „ríšskom zjazde“ formálne zlúčili do Republikánskej strany zemedelského a maloroľníckeho ľudu a postupne vytvorili rozhodujúcu politickú silu v štáte. Predsedovia: do 1933 A. Švehla, 1933 – 1938 R. Beran, podpredseda: M. Hodža. Ďalší významní slovenskí činitelia AS: V. Šrobár, P. Blaho, →F. Houdek, →J. Lettrich, →J. Lichner, →J. Slávik, →K. Stodola, →A. Štefánek, →J. Ursíny. V slovenskej časti AS rýchlo získal rozhodujúci vplyv M. Hodža. Od X/1922 do IX/1938 všetci predsedovia vlád tzv. →prvej republiky/I. ČSR (→vlády československé/česko-slovenské) s výnimkou I. a II. úradníckej vlády →J. Černého (IX/1920 – X/1921 a III – X/1926) predstavitelia AS (M. Hodža, J. Malypetr, A. Švehla, F. Udržal); strana pravidelne obsadzovala aj posty ministra vnútra, obrany a poľnohospodárstva a kontrolovala ďalšie kľúčové pozície v štáte. Politicky sa AS vymedzovala voči komunistom a socialistom vľavo a klerikálom vpravo; jej pravico-vo-konzervatívne krídlo (R. Beran, J. Vraný a i.) však v 30. rokoch 20. st. oponovalo politike →Hradu. Ideologickým základom AS teória tzv. →agrárnej demokracie, jej hlavný ideológ na Slovensku M. Hodža; ďalšou ideologickou premisou až do polit. krízy 1938 bezpodmienečná podpora unitárnej čl. štátnosti. Hlav-

nou stavovsky politickou agendou spočiatku pozemková reforma s novou parceláciou maďarských a nemeckých šľachtických majetkov, colná politika, neskôr všeobecná hospodárska prosperita roľníckeho stavu, mechanizácia hospodárstiev, podpora melioračných prác, distribúcie a odbytu poľnohospodárskych výrobkov, podpora poľnohospodárskych a spotrebných družstiev a pod. AS na Slovensku disponovala (1932) 79 okresnými organizáciami s cca 25 000 členmi a 18 okresnými sekretariátmi; na podporu svojich politických a hospodárskych záujmov vytvorila širokú klientelistickú sieť: vzájomne sa podporovali s rozličnými pridruženými organizáciami a spolkami (Slovenská roľnícka jednota a jej Roľnícke besedy so 60 000 členmi, Slovenská domovina, Ríšska jednota republikánskeho dorastu, Sedliacka jazda, Klub agrárnych akademikov a i.). Bola previazaná so silnými centrami finančného kapitálu, cez ktoré mala dosah na rozličné hospodárske odvetvia; politicky ovládala Agrárnu banku československú a mala silné väzby aj na iné finančné ústavy či družstvá a priamy vplyv na centrálu ľudového peňažníctva (úverových družstiev) Zväz roľníckych vzájomných pokladníc a na Ústredné družstvo. Mala vplyv i na vydavateľsko-tlačový kombinát „Novina“, v ktorom o. i. vydávala tlačové orgány Slovenský denník a Slovenská politika, týždenníky Slovenský týždenník, Zem a iné noviny a rozličné ľudovýchovné a náučné spisy pre roľnícky stav a vidiecke obyvateľstvo, ako aj celoštátne dôležitý český denník Venkov. Po →Hlinkovej slovenskej ľudovej strane/HSLS 2. najširšia voličská základňa a volebná podpora: v parlamentných voľbách zisk na Slovensku priemerne cca 260 000 hlasov (1920 zisk 8,9 %, 1925 17,4 %, 1929 19,5 %, 1935 20,62 %). AS zanikla na Slovensku po

6. 10. 1938, keď niektorí poslanci a senátori AS (J. Lichner, J. Petrovič, K. Stodola, A. Šelmeč, P. Teplanský, J. Ursíny, J. Vančo) signovali so súhlasom M. Hodžu tzv. →Žilinskú dohodu o →autonómii Slovenska; v jej dôsledku sa členovia AS mali stať súčasťou →Hlinkovej slovenskej ľudovej strany-Strany slovenskej národnej jednoty a AS ako taká zanikla. Jej exponenti J. Lichner a P. Teplanský členmi slovenských autonómnych vlád medzi 7. 10. 1938 a 11. 3. 1939 (→druhá republika). V Česku tamojšia časť AS po →Mníchovskej dohode hlavnou súčasťou kolaborantskej Strany národní jednoty. Slovenské stranícke elity AS zostali väčšinou na opozičnej platforme, zúčastnili sa na protifašistickom odboji doma alebo v zahraničí (po emigrácii napr. J. Lichner, člen →Štátnej rady →Dočasného štátneho zriadenia ČSR v Londýne), 1944 založili s inými protagonistami obč. odboja →Demokratickú stranu, po voľbách 1946 vstúpili do vlády a po →februárovom komunistickom prevrate 1948 odišli do exilu, boli súdení komunistickou justíciou, alebo kolaborovali s komunistickým režimom prostredníctvom →Národného frontu v →Strane slovenskej obrody. Česká časť AS sa v druhej republike stala základom Strany národnej jednoty; obnova AS po II. sv. vojne vylúčená tzv. Košickým vládnym programom z 5. 4. 1945.

agrárnici, pejoratívne tiež „argaláši“, počas tzv. →prvej republiky/I. ČSR 1918 – 1938 prívrženci, členovia alebo funkcionári Republikánskej strany zemeľského a maloroľníckeho ľudu, tzv. →agrárnej strany/AS; počas formovania a existencie →Demokratickej strany/DS 1944 – 1948 hovorové pomenovanie príslušníkov jedného z krídel strany s ko-reňmi v bývalej AS.

akcia B/AB, akcia „byty“. Jedna z epizód štátnopolitického teroru päťdesiatych rokov, realizovaná na príkaz KSČ/KSS orgánmi →Štátnej bezpečnosti a miestnej štátnej správy. Jej ekonomickou podstatou bola konfiškácia nehnuteľného majetku porazených politických protivníkov (najmä exponentov býv. →Hlinkovej slovenskej ľudovej strany a členov či priaznivcov →Demokratickej strany) a tzv. „triednych nepriateľov“ a zároveň stimulovanie nových politických a spoločenských elít, najmä funkcionárov a pracovníkov stranického aparátu KSČ/KSS a bezpečnosti, kvalitnými bytmi; politickým a propagandistickým cieľom bola tzv. očista miest od „triedne nespohľadlivých“, nedôveryhodných a nepriateľských rodín a vo všeobecnosti zastrešenie strednej triedy. Vystaňovanie v rámci AB bolo spojené so sociálnou diskrimináciou a diskvalifikáciou: na nových miestach pobytu mohli byť vystaňovaní zamestnávajúci len v menej dôležitých podnikoch (píly, kameňolomy, tehelne, stavebné, poľnohospodárske, lesné závody a pod.), ich deti nad 16 r. sa mohli vzdelávať len v učňovských školách s jednoduchším kvalifikačným zameraním. AB prebiehala vo viacerých väčších mestách v celej →ČSR od X/1952 do IX/1953 a v jej priebehu boli vystaňované desaťtisíce ľudí z miest na vidiek, najmä do odľahlých dedín a do vysídleného nemecko-českého pohraničia. Na Slovensku vystaňovaných celkovo cca 1 840 rodín, z toho z Bratislavy cca 900 rodín.

akčné výbory Národného frontu/AvNF, mocenské nástroje →Komunistickej strany Československa vytvorené a použité pri odstraňovaní demokratického zriadenia a komunistickom preberaní moci v priebehu akútnej politickej krízy II/1948 (→februárového komunistického prevratu 1948)

a pri nastoľovaní a udržiavaní komunistick-kej totality v nasledujúcom období. Za úče-lom úplného podriadenia →Národného fron- tu/NF ideovým a mocenským cieľom KSČ/ KSS a pod propagandistickou zámienkou je- ho „obrody“ zriadené Ústredné AvNF v Pra- he (20. 2. 1948) a v Bratislave (25. 2. 1948) ako riadiace centrály reštrukturalizácie („ob- rody“) NF; centrály potom podľa taktických potrieb a inštrukcií KSČ koordinovali ce- loštátnu sieť AvNF. Predsedom Ústredné- ho AvNF v Prahe šéf odborov A. Zápotoc- ký, na Slovensku predseda KSS →V. Široký. AvNF vznikali vo všetkých štruktúrach ve- rejného a spoločenského života (na úrovni okresov, obcí, podnikov, inštitúcií, organizá- cií, dobrovoľných spolkov, povolených neko- munistických polit. strán, na vysokých ško- lách a pod.). Menšinové zastúpenie v nich mali spoločenské organizácie spolupracujú- ce s KSČ/KSS (napr. →Revolučné odborové hnutie/ROH) a rôzni kolaborujúci funkcioná- ri povolených politických strán a spolkov. Náplňou ich činnosti bola tzv. očista verejnέ- ho života od „nepriateľských živlov“, t. j. pre- sadenie mocenského vplyvu KSČ/KSS vo všetkých sférach spoločenského života na úkor stúpcencov iných politických orientá- cií. Súbežným cieľom bolo získanie kontroly nad súkromným vlastníctvom a nad hospo- dársnym životom. Čistky sa konali „preve- rovaním“ a potom napr. tzv. preraďovaním príslušníkov inteligencie do „výroby“, vy- lučovaním študentov zo škôl, zaraďovaním politicky nespoľahlivých brancov do po- mocných technických práporov (PTP), vy- sídľovaním a presídľovaním obyvateľstva. V období činnosti AvNF sa rozvinula široká sieť miestnych udavačov. Činnosť AvNF ma- la všestrannú mocenskú i logistickú podpo- ru výkonných orgánov štátnej moci, najmä

bezpečnosti a justície; spočiatku prebieha- la mimo zákonných rámcov, „legalizovaná“ bola retroaktívne zákonom 213/1948 Zb. z 21. 7. 1948. Začiatkom 50. rokov sa činnosť postupne utlmovala, 1954 boli AvNF preme- nované na výbory Národného frontu. V pro- pagandistickej rétorike a komunistickej his- toriografii sa úloha AvNF označovala ako nástroj nastolenia →diktatúry proletariátu a „upevňovania jednoty komunistickej stra- ny a ľudu“. Od ich činnosti bol odvodený dobový slangový výraz „vyakčniť“ = vylúčiť z niečoho, zbaviť niečoho, zabaviť/skonfiško- vať niečo niekomu. Činnosť AvNF negatívne postihla státisíce ľudí.

Akčný program KSČ/KSS/AP, dokument Ústredného výboru/ÚV KSČ z 5. 4. 1968. Centrálna a oficiálna programová platfor- ma tzv. →obrodného procesu r. 1968, one- skorený pokus o ucelenú koncepciu rieše- nia chronickej i akútnej krízy totalitného režimu v ČSSR jeho všestrannou →„demo- kratizáciou“ v duchu predstáv →reformné- ho krídla KSČ o →„socializme s ľudskou tvá- rou“ počas tzv. →Pražskej jari. Základom AP zostala stará komunistická axióma o „vedú- cej úlohe“ KSČ v spoločnosti, avšak zasadená v predpokladanom novom politickom systé- me „socialistickej demokracie“ (→demokra- tický socializmus), ktorý mal vystriedať vy- čerpaný štát „diktatúry robotníckej triedy“ (→diktatúra proletariátu) – ten „splnil u nás už svoje hlavné dejinné poslanie“. Pretvo- rený polit. systém mal „zaisťiť uplatnenie ústavných zhromažďovacích a spolčovacích slobôd“, „zaručiť slobodu prejavu i menši- nových názorov“, „zaručiť ústavnú slobodu pohybu“. AP sľuboval dosiahnuť „zásadný obrat v štátoprávnom usporiadaní vzťahov Čechov a Slovákov“ v zmysle „socialistické-

ho federatívneho usporiadania“ (→federalizácia ČSSR – bola uskutočnená k 1. 1. 1969). Sľuboval politické pozdvihnutie čl. parlamentu (→Národného zhromaždenia), najmä jeho kontrolnej úlohy, i pretvorenie málo významnej →Slovenskej národnej rady/SNR na plnohodnotný slovenský parlament. V otázkach hospodárskej politiky AP sľuboval zvýšenie samostatnosti podnikov a ich relatívnu nezávislosť od štátu (nie však ich súkromné vlastníctvo), obnovu „pozitívnych funkcií trhu“, prednostný hospodársky rast Slovenska a o. i. zavedenie 5-dňového pracovného týždňa (uskutočnené od IX/1968). AP sa zaoberal aj otázkami demokratizácie vedy, školstva a kultúry. Vo veci medzinárodného postavenia a zahraničnej politiky ČSSR deklaroval ako základnú orientáciu „spojenectvo a spoluprácu so ZSSR a ostatnými socialistickými štátmi“. AP KSCŠ sa stal podkladom niektorých politických krokov (napr. odstránenie predbežnej cenzúry, uvoľnenie vzniku spoločenských organizácií a. i.), ktoré reálne oslabovali ideologický monopol KSCŠ/KSS a pre →Kremľ boli zámienkami na prípravu a uskutočnenie vojenského zásahu proti ČSSR v →Auguste 1968. Neskôr sa AP a jeho autori a podporovatelia (tzv. →revizionisti, pravicovní →oportunisti, →exponenti pravice) stali cieľom ideologických útokov a personálnej odvety síl tzv. normalizácie; podľa ich neskoršej interpretácie v záväznom „normalizačnom“ dokumente z XII/1970 *Poučenie z krízového vývoja...* AP „odzrkadľoval vystupňovanú rozvratnú činnosť pravice v strane“, „obsahoval nemarxistické formulácie o úlohe strany a štátu i socialistickej spoločnosti, o tzv. partnerskom poňatí Národného frontu, o riadení ekonomiky a kultúry a ďalšie tézy oportunistickej a revizionistickej povahy“.

Aliancia demokratov Slovenska/ADS, národno-liberálna politická strana, ktorú po vystúpení z →Hnutia za demokratické Slovensko/HZDS (→V. Mečiar) založili v III/1993 →M. Kňažko (predseda) a →R. Filkus s →J. Budajom (podpredseda). ADS zanikla 23. 4. 1994 zlúčením s →Alternatívou politického realizmu/APR do →Demokratickej únie Slovenska/DEÚS. 25. 3. 1995 sa DEÚS zlúčila s Národno-demokratickou stranou-Nová alternatíva/NDS-NA (bývalí členovia →SNS pod vedením →L. Černáka) do →Demokratickej únie/DÚ; členovia DÚ, kandidujúci do NR SR vo voľbách 1998, vstúpili do volebnej strany →Slovenská demokratická koalícia/SDK a z nej väčšinou do novovytvorenej →Slovenskej kresťanskej a demokratickej únie/SDKÚ. Vznik a krátke účinkovanie ADS mali vplyv na destabilizáciu a pád II. vlády V. Mečiara 14. 3. 1994 (→vlády slovenské).

Aliancia nového občana/ANO, parlamentná a vládna politická strana s liberálnym profilom z počiatku 21. st., založená V/2001 ako politický projekt mediálneho podnikateľa →P. Ruska. S veľkou podporou médií pod R. vplyvom úspešná v parlamentných voľbách IX/2002 (15 poslancov), potom v II. vláde →M. Dzurindu (→vlády slovenské) ako súčasť vládnej koalície okolo →Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie/SDKÚ. Niektorí reprezentanti ANO výrazne prispievali k reformnému kurzu vlády, strana bola v trvalých konfliktoch s koalíčnymi partnermi, najmä s →Kresťanskodemokratickým hnutím/KDH a jeho ministrom vnútra →V. Palkom. 2004 ANO neúspešná vo voľbách do Európskeho parlamentu (→poslanci EP), súčasne zakladateľ stranu poškodil vlastnými finančnými machináciami; VIII/2005 odvolaný z vládnej

funkcie a väčšina profilujúcich predstaviteľov v krátkom čase ANO opustila; rozpadol sa aj poslanecký klub strany. Po pokračujúcom vnútornom rozklade, parlamentnom volebnom neúspechu 2006 a rozpade členskej základne značka ANO odstúpená XII/2011 inej záujmovej skupine.

Alternatíva politického realizmu/APR, politická platforma, založená 10. 2. 1994 po vnútrostraníckom konflikte v →Hnutí za demokratické Slovensko/HZDS skupinou odídcov okolo →J. Moravčíka, R. Kováča, V. Bajana a i. Vznik APR oslabil poslanecký klub HZDS v NR SR o 10 poslancov a bezprostredne prispel k pádu II. vlády →V. Mečiara 14. 3. 1994. APR zanikla po 6-týždňovej existencii 23. 4. 1994 zlúčením s →Alianciou demokratov Slovenska/ADS do →Demokratickej únie Slovenska/DEÚS. Zakladateľ APR stál 7 mesiacov na čele širokospektrálnej, menšinovej a prechodnej Moravčíkovej vlády.

Ambruš, Ján, 19. 5. 1899 – 21. 1. 1994, vojak, slovenský krajan z Bulharska, frekventant delostreleckej kadetskej školy rakúsko-uhorskej armády. Podľa niektorých autorov člen čsl. jednotky, ktorá VIII/1919 vojensky pripojila Petržalku k ČSR. Po 1920 štúdium na vojenskej akadémii Hranice, potom nižší dôstojník v rôznych posádkach; po zmene vojenskej kvalifikácie od 1929 dôstojník čsl. letectva, stíhací pilot, od 1931 aj úspešný športový pilot, držiteľ leteckých rekordov v akrobatických a diaľkových disciplínach; 1934 – 1938 veliteľ letky skúšobných pilotov Vojenského technického a leteckého ústavu Letňany. V marci 1939 plukovník slovenského letectva a veliteľ slovenského vojenského letectva počas tzv. →Malej

vojny i po nej (→Slovenský štát); v auguste 1939 zamietnutá jeho žiadosť o penzionovanie, vzápätí emigroval. Od X/1939 ako jediný Slovák účastník leteckých bojov vo Francúzsku, 1940 niekoľko mesiacov veliteľ 312. čsl. stíhacej perute RAF vo VB; po neúspešnom leteckom súboji s tragickými následkami pre Spojencov odvolaný zo služby pri zbrani, 1941 – 1943 člen čsl. vojenskej misie v Kanade, 1943 – 1945 čsl. vojenský a letecký atašé v Ottawe. Po návrate do obnovenej ČSR XII/1945 brigádnny generál a veliteľ 4. leteckého zboru, 1946 – 1948 poslanec →Slovenskej národnej rady za →Demokratickú stranu, po →februárovom komunistickom prevrate 1948 zbavený vojenskej funkcie, hodnosti a poslaneckého mandátu, od III/1948 v exile v Kanade a USA. 1947 dôstojnícka trieda Radu britského impéria. Významný príslušník slovenskej demokratickej exilovej vojenskej elity. 1991 povýšený do hodnosti čsl. generálplukovníka.

amnestia prezidenta Havla z 1. 1. 1990, prvá z dvoch amnestií, udelených v kontexte revolučných udalostí po →Novembri 1989 →V. Havlom ako čsl. prezidentom (→prezidenti česko-slovenského štátu) po jeho prvej voľbe za hlavu čsl. štátu (2 ďalšie amnestie udelil ako prezident český); publikovaná v Zbierke zákonov ČSSR č. 1/1990 ako „Rozhodnutie prezidenta Československej socialistickej republiky o amnestii zo dňa 1. januára 1990“. Na príprave sa ako právna autorita o. i. zúčastňovala napr. aj →D. Burešová. Amnestia z cca 30 000 vtedajších odsúdených a väznených prepustila na slobodu 23 260 osôb (z toho 7 440 na Slovensku a z toho 625 z väzenia v →Leopoldove), ktorým boli odpustené podmienenčne odložené tresty odňatia slobody, tresty nápravného opatrenia

nia alebo ich zvyšky, peňažné tresty alebo ich zvyšky (atď.), nevykonané tresty odňatia slobody (alebo ich zvyšky), ak neprevyšovali 2 roky pri úmyselných trestných činoch a 3 roky pri nedbalostných trestných činoch, a 3 roky pri trestoch úhrnných a súhrnných. Ďalej z ostatných trestov za úmyselné trestné činy prezident rozhodol odpustiť 1/3 trestu, najmenej však 2 roky, a za nedbalostné trestné činy 1/2 trestu, najmenej však 3 roky; z úhrnných a súhrnných trestov za úmyselné i nedbalostné trestné činy 1/3 trestu, najmenej však 3 roky. Amnestia sa nevzťahovala na trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa a na trestné činy teroru, všeobecného ohrozenia, vraždy, lúpeže, znásilnenia, pohlavného zneužívania, a na obzvlášť nebezpečných recidivistov. Mnohí z prepustených väzňov rýchlo recidivovali a niektorí spáchali aj ťažké zločiny. Veľká šírka amnestie a jej nepripravená realizácia spôsobili vo verejnosti pocit ohrozenia a u časti politikov celého politického spektra vyvolali silnú kritiku; amnestia a s ňou súvisiace udalosti (napr. →vzbura väzňov v →Leopoldove 1990) mali výrazný podiel na opadnutí vlny revolučnej eufórie a na úbytku sympatií k V. Havlovi.

amnestie V. Mečiara ako zastupujúceho prezidenta, sporné právne akty, vydané 3. 3. 1998 a 7. 7. 1998 vládou SR a predsedom vlády SR →V. Mečiarom v období, keď pred ukončením prezidentského mandátu →M. Kováča nebola v parlamente úspešná voľba nového prezidenta a V. M. z poverenia vlády vykonával niektoré na vládu prenesené právomoci prezidenta Slovenskej republiky (→prezidenti slovenskí, →priama voľba prezidenta SR, →vlády slovenské). Účelom amnestií bolo zabránenie objasnenia, stíhania a po-

trestania 1) násilného trestného činu únosu slovenského občana do zahraničia a 2) trestného činu zmarenia referenda. V kauze *ad 1*) Kováč ml. išlo o pokus násilným spôsobom vydať na trestné stíhanie 3. štátu (Nemecku) občana SR, na ktorého bol vydaný medzinárodný zatykač v súvislosti s podozrením na podvod; vydanie Kováča ml. na stíhanie v cudzine malo politicky kompromitovať, príp. až donútiť na abdikáciu, jeho otca M. Kováča, vtedy už V. Mečiarovi nepohodlného prezidenta SR. Rakúsko však ueseného po niekoľkých mesiacoch vrátilo na Slovensko. Vyšetrovanie okolností smerovalo k odhaleniu účasti slov. štátneho orgánu na celom komplete. V kauze *ad 2*) „referendum“ išlo o podozrenie na spáchanie trestného činu falšovania a pozmeňovania úradnej listiny tým spôsobom, že referendové hlasovacie lístky neboli vydané v znení vyhlásenom 13. 3. 1997 prezidentom republiky pod č. 76/1997 Z. z., ale v znení upravenom iným štátnym orgánom. Vyhlásené amnestie sa vecne vzťahovali 1) na politicko-kriminálnu kauzu únosu a násilného zavlčenia slov. občana, prezidentovho syna M. Kováča ml., do cudziny (Rakúska) 31. 8. 1995 a 2) na referendum, ktoré bolo vyhlásené prezidentom SR v rozsahu 4 otázok, realizované však bolo v rozsahu 3 otázok, keď bola vypustená otázka o priamej voľbe prezidenta; verejná mienka sa ustálila na názore, že politickým cieľom amnestií bolo odstránenie ohrozenia a, naopak, upevnenie otrásených pozícií vládnucej politickej garnitúry okolo V. Mečiara a jeho →Hnutia za demokratické Slovensko/HZDS pred parlamentnými voľbami IX/1998. V oboch prípadoch (→únosu prezidentovho syna aj zmarenia) boli z trestných činov podozrievané štátne orgány SR – v kauze únosu tajná služba

(Slovenská informačná služba/SIS), jej riaditeľ →I. Lexa a niekoľkí jej dôstojníci, v kauze zmareného referenda Ministerstvo vnútra SR, a menovite minister vnútra →G. Krajčí. Amnestia v kauze 1) „únos“ bola vyhlásená v dvoch verziách: prvé znenie v „Rozhodnutí predsedu vlády“ z 3. 3. 1998, publikované pod č. 55/1998 Z. z., druhá, „opravená“ verzia v Rozhodnutí zo 7. 7. 1998, publikovaná pod č. 214/1998 Z. z. Prvá verzia obsahovala 8 článkov, na skutky únosu a zmarenia sa vzťahovali 2 články: „Čl. V. *Nariaďujem, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s prípravou a vykonaním referenda z 23. mája a 24. mája 1997.*“ „Čl. VI. *Nariaďujem, aby sa nezačínalo, a ak sa začalo, aby sa zastavilo trestné stíhanie za trestné činy spáchané v súvislosti s oznámením o zavlčení Michala Kováča mladšieho do cudziny.*“ Opravená verzia relativizovala existenciu stíhaných skutkov, keď v čl. I použila formuláciu o „podozrení“ a o údajnosti spáchania („pre podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s prípravou a vykonaním referenda“) a v čl. II použila niekoľko formulácií, ktoré celkom nahrádzali pôvodné formulácie a operovali nie so skutkom samotným, ale s „oznámením“ o ňom: („podozrenie z trestných činov, ktoré mali byť spáchané v súvislosti s oznámeným zavlčením Ing. Michala Kováča, narodeného 5. decembra 1961, do cudziny, ku ktorému malo dôjsť 31. augusta 1995“). Právne akty sprevádzala silná vládna propaganda, ktorá spochybňovala oprávnenosť všetkých podozrení; problematizovali sa výsledky činnosti vyšetrovateľov a prokurátorov, vykonávali sa personálne a kompetenčné zmeny a pod. Kauza 2) zmareného referenda bola napadnutá na Ústavnom súde/ÚS SR, ktorý sťažnosti vyhovel a referendum

anuloval. Po parlamentných voľbách 1998 nový predseda vlády →M. Dzurinda v pozícii zastupujúceho prezidenta sa pokúsil svojím Rozhodnutím pod č. 375/1998 z 8. 12. 1998 Mečiarove amnestie reparaovať vypustením predmetných čl. I. a II. znenia zo 7. 7. 1998, avšak na podnet riaditeľa SIS I. Lexu a vysokého funkcionára SIS J. Svěchotu ÚS SR rozhodnutie zrušil. Celý prípad obsahoval aj zbavenie imunity a trestné stíhanie I. Lexu, jeho útek do zahraničia, vydanie a návrat, zastavenie jeho trestného stíhania, jeho úspešnú žalobu na M. Kováča atď.; neoddeliteľne ho sprevádzala aj kauza →„vražda Róberta Remiáša“ z 29. 4. 1996. Kauza Mečiarových amnestií mala veľmi negatívny medzinárodný ohlas, trvalo zaťažovala politický život a právne prostredie SR; jej právna kvalifikácia a morálna únosnosť boli spochybnené v množstve publicistických a odborných vyjadrení a v desiatkach parlamentných prejavov. Do 2016 bolo v Národnej rade SR/NR SR podaných sedem neúspešných návrhov na zrušenie amnestií, proti boli vždy poslanci za HZDS, →Smer a →Slovenskú národnú stranu/SNS. Vecne súvisiacu, avšak amnestiami nepokrytú kauzu Remiášovej vraždy príslušné orgány opätovne otvorili dvadsať rokov po spáchanom trestnom čine, II/2016. Po smrti prezidenta M. Kováča sa téma „amnestia únosu“ otvorila znova: koncom zimy 2017 po rastúcom spoločenskom tlaku, sprevádzanom petičným hnutím a inými občianskymi aktivitami a po novom legislatívnom návrhu poslanca →J. Budaja bolo obnovené medzistranícke politické a parlamentné rokovanie o zrušení amnestií ústavnou cestou; 3. 3. 2017 bol prijatý v NR SR kompromisný ústavný zákon o ústavne konformnom riešení problému. 31. 5. 2017 Ústavný súd SR rozhodol, že NR SR zrušením Mečiarových